درس ۱
شکر نعمت

به بی‌شمار آزمون مربوط به همین بخش دسترسی پیدا کنید.

- شکر نعمت
- ستایش
- گنج حکمت: گمان

ریزشیم (سؤال‌های خط‌به‌خط)

قلمرو زبانی

واژگان و املا

۱. **همگی معانی واژگانی را که زیر آن‌ها خط کشیده شده است، به‌تفصیل بنویسید.**

الف) عصارهٔ تاکی به قدرت او شهد فایق شده.

ب) رحمت عالمیان و صفوت آدمیان و تتمهٔ دور زمان، محمد مصطفی، صلی الله علیه و آله و سلم.

پ) یکی از صاحبدلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود.

۲. **با توجه به معنای کلمهٔ مشخص‌شده مترادف مناسب واژه را برگزینید.**

الف) وظیفه (روزی مقرری - تکلیف) به خطای مُنکر نبرد. (زشت - بزرگ)

ب) منت (سپاس - خرده گرفتن بر کسی) خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است.

۳. **کدام‌یک از کلمات در بیت زیر، با توجه به املا و واژگان، به‌ترتیب معانی «خوشبو - دارای نشان پیامبری - خوش‌اندام - زیبارو» دارد؟**

«شفیع و مُطاع و نبیُّ و کریم قسیم و جسیم و نسیم و وسیم»

۴. **دو واژه در متن زیر دارای «هم‌آوا» هستند؛ آن‌ها را مشخص کرده، مترادف آن‌ها را بنویسید. سپس غلط‌های املایی متن را تصحیح کنید.**

«طاعتش موجب غربت است و به شکر اندرش مزید نعمت؛ هر نفسی که فرومی‌رود، ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرّه ذات.»

۵. **معادل معنایی واژهٔ نوشته‌شده را از عبارت مقابل آن انتخاب کنید.**

زیور: عاکفان کعبهٔ جلالش و واصفان حلیهٔ جمالش به تحیر منسوب که: ما عرفناک حق معرفتک.

دستور زبان

۶. **در عبارات زیر نقش دستوری ضمایر متصل را بنویسید.**

الف) دعوتش اجابت کردم و امیدش برآوردم که از بسیاری دعا و زاری بنده همی شرم دارم.

ب) بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت.

۷. **با توجه به توضیح زیر نوع حذف فعل در عبارت و بیت «الف» و «ب» را بنویسید.**

«هر یک از اجزای کلام، در صورت وجود قرینه، می‌تواند حذف شود. اگر حذف به‌دلیل تکرار و برای پرهیز از تکرار صورت گیرد، آن را «حذف به قرینهٔ لفظی» می‌گویند، اما اگر خواننده یا شنونده از مفهوم سخن به بخش حذف‌شده پی ببرد، «حذف به قرینهٔ معنوی» است.»

الف) پس در هر نفسی دو نعمت وجود دارد و بر هر نعمت شکری واجب.

ب) بنده همان به که ز تقصیر خویش عذر به درگاه خدای آورد

۸. **از میان چهار واژهٔ مشخص‌شده فقط نقش دستوری دو واژه را انتخاب کرده و بنویسید.**

«ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری»

۹. **با توجه به بیت:**

«از دست و زبان که برآید کز عهدهٔ شکرش به در آید»

الف) دو حرف «که» در بیت به کار رفته است؛ معنای هر دو را بنویسید.

ب) ضمیر «ش» در «شکرش» نقش ..... دارد.

پ) در صورت وجود جملهٔ مرکب، فقط جملهٔ هستهٔ آن را مشخص کنید.

آزمون شبیه‌ساز ۱

سؤالات امتحانی: فارسی ۳ - درس ۱ | **رشته: همهٔ رشته‌های نظری**

نام و نام خانوادگی: | **مدت امتحان: ۸۰ دقیقه** | **تاریخ امتحان:**

		بارم
	قلمرو زبانی	۷
۲۸	**معادل معنایی واژگان مشخص‌شده را بنویسید.** الف) شفیعٌ مُطاعٌ نبیّ کریم ب) آنگه که از این معاملت بازآمد پ) هر نفسی که فرومی‌رود، ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرّح ذات. ت) تو حکیمی، تو عظیمی	۱
۲۹	**معادل معنایی «تقصیر»، در بیت «بنده همان به که ز تقصیر خویش / عذر به درگاه خدای آورد» با کدام کلمه در عبارت «پردهٔ ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفهٔ روزی به خطای منکر نبرد» یکسان است؟**	۰/۲۵
۳۰	**دو عبارت غلط املایی دارند؛ آن‌ها را یافته و تصحیح کنید.** الف) عاکفان کعبهٔ جلالش به تقصیر عبادت معطرف که: ما عبدناک حق عبادتک. ب) عاشقان کشتگان معشوقاند — برنیاید ز کشتگان آواز پ) همه از بحر تو سرگشته و فرمانبردار — شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری	۰/۵
۳۱	**در متن زیر سه غلط املایی وجود دارد؛ آن‌ها را یافته و شکل صحیحشان را بنویسید.** «چون بارها بیازمود و حاصلی ندید، فروگذاشت. دیگر روز هرگاه که ماهی بدیدی، گمان بردی که همان روشنایی است؛ قصدی نپیوستی و سمرت این تجربت آن بود که همه روز گرسنه بماند.»	۰/۷۵
۳۲	**مقابل هر بیت نقش دستوری ضمیر متصل را بنویسید.** الف) ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی — نروم جز به همان ره که توام راه نمایی ب) لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید — مگر از آتش دوزخ بُوَدش روی رهایی	۰/۵
۳۳	**با توجه به بیت، با کلمات مناسب جاهای خالی را کامل کنید.** «همه درگاه تو جویم، همه از فضل تو پویم — همه توحید تو گویم که به توحید سزایی» الف) واژهٔ «توحید» دو بار تکرار شده است؛ اولی در نقش ..... و دومی در نقش ..... قرار دارد. ب) نوع «که» در مصراع دوم ..... است و نوع صفتی کلمهٔ «همه» مبهم است یا اشاره؟	۱
۳۴	**با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.** «ایزد تعالی در او نظر نکند. بازش بخواند؛ باز اعراض فرماید. بار دیگرش به تضرع و زاری بخواند.» الف) معنای لغوی عبارت «باز خواندن» چه می‌تواند باشد؟ ب) یک رابطهٔ معنایی (ترادف) یافته و آن را بنویسید. پ) نقش دستوری ضمیر متصل مشخص‌شده را بنویسید.	۰/۷۵
۳۵	**با توجه به ابیات:** «بلغ العلی بکماله، کشف الدجی بجماله — حسنت جمیع خصاله صلّوا علیه و آله» «ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی — نروم جز به همان ره که توام راه نمایی» الف) معادل معنایی کلمات مشخص‌شده را بنویسید. ب) جمع کلمات زیر چیست؟ مَلِک: ..... مَلَک: ..... مِلک:	۱/۲۵
۳۶	**معنای لغوی کلمات مشخص‌شده را بنویسید؛ سپس نقش دستوری آن‌ها را مشخص کنید.** «واصفان حلیهٔ جمالش به تحیر منسوب که: ما عرفناک حق معرفتک.» «گر کسی وصف او ز من پرسد — بی‌دل از بی‌نشان چه گوید باز؟»	۱
	قلمرو ادبی	۵
۳۷	**هر اثر را به آفرینندهٔ مقابل آن وصل کنید.** الف) حدیقه الحقیقه — ۱. عطار نیشابوری / ۲. سنایی غزنوی ب) گلستان — ۱. سعدی / ۲. جامی پ) کلیله و دمنه — ۱. نصرالله منشی / ۲. عنصرالمعالی	۰/۷۵

سؤالات امتحانی: فارسی ۳ - درس ۱ | رشته: همهٔ رشته‌های نظری
نام و نام خانوادگی: | مدت امتحان: ۸۰ دقیقه | تاریخ امتحان:

		بارم
	قلمرو زبانی	۷
۵۲	**معادل معنایی کلمات مشخص‌شده را در مقابل آن‌ها بنویسید.** الف) همه درگاه تو جوییم، همه از فضل تو پوییم ب) فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایهٔ ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد.	۱
۵۳	**یک رابطهٔ معنایی «تضاد» از بیت یافته و کلمات آن را بنویسید.** «همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری»	۰/۵
۵۴	**گزینه‌هایی که دارای غلط املایی هستند مشخص کرده و شکل صحیح واژه را بنویسید.** الف) در بحر مکاشفت مستغرق شده. ب) ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز. پ) خان نعمت بی‌دریغش همه‌جا کشیده. ت) درختان را به خلعت نوروزی غبای سبز ورق در بر گرفته.	۱
۵۵	**با توجه به جملهٔ زیر به سؤالات پاسخ دهید.** «منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت. هر نفسی که فرومی‌رود ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرح ذات.» الف) نوع «را» در آغاز عبارت چیست؟ ب) نقش ضمیر متصل «ش» را بنویسید.	۰/۵
۵۶	**نقش واژگان مشخص‌شده در متن زیر را به‌ترتیب بنویسید.** «هرگه که یکی از بندگان گنهکار پریشان‌روزگار، دست انابت به امید اجابت به درگاه حق جل و علا بردارد.»	۱
۵۷	**با توجه به بیت، به سؤالات زیر پاسخ دهید.** «همه عزّی و جلالی، همه علمی و یقینی همه نوری و سروری، همه جودی و جزایی» الف) چند جمله در بیت وجود دارد؟ ب) اگر در بیت حذف فعل وجود دارد، نوع قرینهٔ آن را مشخص کنید.	۰/۵
۵۸	**در بیت:** «ورنه سزاوار خداوندی‌اش کس نتواند که به جای آورد» الف) چند جملهٔ مرکب وجود دارد؟ ب) جملهٔ وابستهٔ جملهٔ مرکب دوم را بنویسید.	۰/۵
۵۹	**به سؤالات با دقت پاسخ دهید.** الف) در جملهٔ «قصدی می‌کرد تا بگیرد و هیچ نمی‌یافت» نوع فعل مشخص‌شده ماضی است یا مضارع؟ ب) نوع «را» در جملهٔ «چون به درخت گل رسم، دامنی پر کنم هدیهٔ اصحاب را» مفعولی است یا متممی؟ پ) نوع «را» در جملهٔ «از این بوستان که بودی ما را چه تحفه کرامت کردی» مفعولی است یا متممی؟	۰/۷۵
۶۰	**با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.** «تو حکیمی، تو عظیمی، تو کریمی، تو رحیمی تو نمایندهٔ فضلی، تو سزاوار ثنایی نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی» الف) معنای لغوی کلمهٔ مشخص‌شده را بنویسید. ب) ضمایر منفصل در بیت دوم هر کدام جداگانه چه نقش دستوری‌ای دارند؟	۱/۲۵
	قلمرو ادبی	۵
۶۱	**هر کدام از آثار به کدام نویسنده تعلق دارد؟** الف) کلیله و دمنه (نصرالله منشی - خواجه نظام‌الملک) ب) گلستان (سنایی غزنوی - سعدی شیرازی)	۰/۵
۶۲	**در بیت زیر فقط یک استعاره بیابید و مفهوم آن را بنویسید.** «ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد»	۰/۵

قلمرو زبانی

سؤالات مقایسه‌ای

۷۶. با توجه به معنای جمله برابر صحیح معنایی را از داخل کمانک انتخاب کنید. (ا)

الف) نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم (تصور - بی‌شبهه بودن) نیایی

ب) همه نوری و سروری (شادی - جشن) همه جودی و جزایی

۷۷. با توجه به کلمات مشخص‌شده رابطهٔ صحیح را برگزینید. (ا)

الف) لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید. (ترادف - تناسب)

ب) کرم بین و لطف خداوندگار / گنه بنده کرده است و او شرمسار (ترادف - تناسب)

۷۸. املای صحیح کلمات را از داخل کمانک انتخاب کنید. (ا)

الف) (بلغ - بلق) (الاولی - العلی) بکماله، کشف الدجی بجماله.

ب) اعملو آل داوود شکرا و (قلیل - غلیل) من (عبادی - ابادی) الشکور.

۷۹. نوع صحیح حذف فعل را برگزینید. (ا)

الف) منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت. (لفظی - معنوی)

ب) هر نفسی که فرومی‌رود، ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرح ذات. (لفظی - معنوی)

۸۰. نوع نقش کلمهٔ مشخص‌شده در بیت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (ا)

الف) صبر کن حافظ به سختی روز و شب / عاقبت روزی بیابی کام را (قید - مفعول)

ب) حافظ آن روز طرب‌نامهٔ عشق تو نوشت / که قلم بر سر اسباب دل خرم زد (مضاف‌الیه - صفت)

قلمرو ادبی

سؤالات ترکیبی

۸۱. آرایه‌های ادبی بیت زیر را به تفکیک بنویسید. (ا) **(ذکر چهار مورد)**

الف) چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان؟ / چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان؟

۸۲. دو آرایه از هر بیت را مقابل آن بنویسید. (ا)

الف) آن را که چنین دردی از پای درانداز / باید که فرو شوید دست از همه درمان‌ها

ب) داغگاه شهریار اکنون چنان خرم بود / کاندرو از خرمی خیره بماند روزگار

۸۳. ترکیب‌های مشخص‌شده چه آرایه‌های ادبی‌ای دارند؟ (ا)

الف) دلم از دست غمت دامن صحرا بگرفت / غمت از سر ننهم گر دلت از ما بگرفت

ب) حدیث تلخ از آن لب برون نمی‌آید / که شور طوفان طبع آب حیوان نیست

۸۴. آرایه‌های مشترک هر یک از بخش‌های زیر را بنویسید. (فقط یک آرایه از هر بخش) (ا)

الف) گوش تویی، دیده تویی، وز همه بگزیده تویی / یوسف دزدیده تویی، بر سر بازار بیا

«همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو بپوشی»

ب) دایهٔ ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد.

«آن که جان‌ها چو کبوتر همه در حکم وی‌اند / اندر آن دام مر او را طلبیدم همه شب»

۸۵. در بیت زیر علاوه بر ایهام تناسب، دو آرایهٔ دیگر موجود است؛ آن‌ها را بنویسید. (ا)

«دیوان حافظی تو و دیوانهٔ تو من / اما پری به دیدن دیوان نیامدی»

قلمرو فکری

سؤالات مفهومی

۸۶. هر بیت را به مفهوم صحیح مقابل آن وصل کنید. (ا)

الف) به کوشش نباید بزرگی به جای / مگر بخت نیکش بود رهنمای

- ۱. توأمانی تلاش و بخت
- ۲. سبقت تلاش بر بخت

ب) گفتم زمان عشرت دیدی که چون سرآمد / گفتا خموش حافظ کاین غصه هم سرآید

- ۱. ناپایداری غم و شادی
- ۲. ناپایداری غم

مرور و جمع‌بندی درس اول

برای مهارت در قسمت واژگان و برابر معنایی آن‌ها در قلمرو زبانی، ابتدا سعی کنید آسان‌ترین معنی هر واژه را به ذهن بسپارید. اگر بتوانید ارتباطی میان کلمه و معنای آن پیدا کنید، عالیست! برای مثال: معانی «جود» عبارت‌اند از: بخشش، سخاوت و کَرَم. با توجه به ارتباط میان «جواد و بخشنده»، به خاطر سپردن معنای «بخشش» از همهٔ آن‌ها آسان‌تر و ساده‌تر است.

مشاوره: بهتر است برنامه‌ریزی کنید و از واژگان پایان کتاب هر هفته یک ستون را با تمامی معانی آن حفظ کنید. به خاطر سپردن معانی واژگان در شب امتحان یا در مدت یک هفته احتمال خطای شما را افزایش می‌دهد. اگر تقسیم‌بندی کنید و اندک‌اندک تعدادی محدود واژه یا حداکثر یک ستون را به خاطر بسپارید، دیگر، معانی آن‌ها را فراموش نخواهید کرد و تنها با یک بار روخوانی و مرور برای شما تکرار خواهد شد. ○ بلد بودم ○ بلد نبودم

هم‌آوا: به واژگانی هم‌آوا گفته می‌شود که تلفظ آن‌ها **یکسان**، اما شکل نوشتاری آن‌ها **متفاوت** است برای مثال «غربت» و «قربت» دو واژهٔ «هم‌آوا» هستند که اختلاف در نوشتار یک واج «غ» و «ق» دارند. همان‌طور که از نامشان پیداست؛ در خوانش یکسان، اما در نگارش متفاوت‌اند. اگر در صورت سؤال عبارت «مترادف آن را بنویسید» بیاید، باید هم‌آوا را معنی هم کنید؛ زیرا بارم به معنای آن تعلق گرفته است. ○ بلد بودم ○ بلد نبودم

ضمایر به دو دستهٔ «متصل» و «منفصل» تقسیم می‌شود؛ ضمایر منفصل عبارت‌اند از:

۱. ضمایر مفرد (من، تو، او)

۲. ضمایر جمع (ما، شما، آن‌ها)

گاهی این ضمایر به پایان اسم یا فعل می‌چسبند؛ برای یافتن نقش آن‌ها بیت یا عبارت را به شیوهٔ **ساده** بازگردانی کنید. ضمیر متصل در هر نقشی قرار بگیرد، همان نقش دستوری را دارد. به مثال زیر توجه کنید:

«ای بی‌نشـان محض نشان از که جویمت گم گشت در تو هر دو جهان از که جویمت» (عطار)

ای بی‌نشان محض نشان تو را از که جویم، هر دو جهان در تو گم گشت تو را از که جویم؟

بچه‌ها! خوب به جایگاهی که «ت» قرار گرفته است، دقت کنید! بله؛ دقیقاً!

پس از واژهٔ «نشان» در مصراع اول.

پس در مصراع اول نقش مضاف‌الیه و در مصراع دوم نقش مفعول دارد. عمداً این مثال کلیشه‌ای را زده‌ایم؛ زیرا برخی دانش‌آموزان معتقدند هر دو ضمیر متصل نقش **مفعول** گرفته است، در مصراع دوم کاملاً درست است؛ چون در بازگردانی ضمیر «ت» تبدیل به تو شده است.

چه چیز را جویم؟ تو را جویم (مفعول است.)

اما در مصراع اول با کسره به کلمهٔ «نشان» متصل شده است (نشان تو را) و «نشان» مفعول و «تو» مضاف‌الیه است.

○ بلد بودم ○ بلد نبودم

بهتر است در همین قسمت که هنوز از نقش ضمایر متصل فاصله نگرفته‌ایم. نکات مربوط به نقش‌های دستوری واژگان را نیز توضیح دهیم.

برای رسیدن به نقش‌های دستوری تمامی کلمات در جمله سه مرحله را باید پشت‌سر گذاشت:

مرحلهٔ اول: گذاشتن کسره‌های نقش‌نمای اضافه (ـِ)

مرحلهٔ دوم: مشخص کردن افعال جملات

مرحلهٔ سوم: پرسیدن چند سؤال از خود با توجه به فعل

که سؤالات به شرح زیر است:

چه چیزی و چه کسی؟ نهاد

چه چیز را و چه کس را؟ مفعول

چه‌جوری و چگونه؟ مسند

بعد از نشانهٔ ندا: منادا

بعد از حروف اضافه (از، به، در، برای و ...): متمّم

۱. الف: برگزیده، برتر / ب: برگزیده، برگزیده از افراد بشر / پ: نگاه داشتن دل از توجه به غیر حق، در اصطلاح عرفانی، کمال توجه بنده به حق و یقین بر اینکه خداوند در همهٔ احوال، عالم بر ضمیر اوست.

۲. الف: روزی مقرری - زشت / ب: سپاس

۳. نسیم: خوش‌بو - وسیم: دارای نشان پیامبری - جسیم: خوش‌اندام - قسیم: زیبارو

۴. هم‌آواها: غربت، قربت - حیات، حیاط
مترادف‌ها: غربت (دوری)، قربت (نزدیکی) - حیات (زندگی)، حیاط (صحن)
غلط‌های املایی: غربت، قربت - مفره، مفرح

۵. زیور: حلیه

۶. الف: دعوتش و امیدش: مضاف‌الیه / ب: گلم: مفعولی - دامنم: مضاف‌الیه

۷. الف: واجب (است): حذف به قرینهٔ معنوی / ب: بنده همان به (باشد - است): حذف فعل به قرینهٔ معنوی

۸. ابر: نهاد - مه: معطوف به نهاد - نانی: مفعول - غفلت: متمم

۹. الف: که برآید: چه کسی - که از عهدهٔ شکرش: حرف ربط / ب: مضاف‌الیه / پ: از دست و زبان که برآید: جملهٔ هسته

۱۰. الف: گلستان سعدی / ب: نصرالله منشی

۱۱. مرغ سحر: انسان مدعی عاشقی - پروانه: عاشق حقیقی و فداکار

۱۲. تشبیه (باران رحمت، خوان نعمت و دیوار امت)

۱۳. فرش زمردین: استعاره از گل‌ها و سبزه‌ها - دایهٔ ابر بهاری: تشبیه - بنات نبات: تشبیه - مهد (گهوارهٔ) زمین: تشبیه
نکته: بنات نبات، جناس خط نیز دارد، اما تشبیه آن در محدودهٔ خوانده‌ها و آموخته‌های شما است.

۱۴. الف: مجاز (مصراع اول مجاز از همهٔ عناصر جهان) و تشخیص (در کار بودن عناصر) / ب: کنایه (نان به کف آوردن کنایه از کسب کردن) و مجاز (کف مجاز از دست)
نکته: ابر و باد و ماه و خورشید و فلک مراعات‌نظیر نیز دارند.

۱۵. شهد و نخل: مراعات‌نظیر

۱۶. پشتیبان ایهام تناسب دارد؛ معنای صفتی آن در بیت قابل قبول است و معنای یکی از مهمات ساختمان و خانه‌سازی آن که غیرقابل قبول است با دیوار تناسب دارد و ایهام تناسب می‌سازد.

۱۷. الف: بیشی و کم - بکاهی و فزایی / ب: بی‌خبران و خبر شد

۱۸. روشنایی ستاره: مشبه - ماهی: مشبه‌به

۱۹. عاشق نمی‌تواند معشوق را وصف کند.

۲۰. الف: روزی خوردن بدون غفلت از روزی‌دهنده / ب: ناتوانی شکرگزاری از حق درخور وجود حق

۲۱. شرم و مهربانی پروردگار از گناه بندگان

۲۲. سطر «ب»: بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت

۲۳. سُبوح و قدوس: پاکی و خدایی (سبوح قدوس رب‌الملائکه و الروح)

۲۴. همه عیبی تو بپوشی: ستارالعیوب

۲۵. الف: خبر: حدیث / ب: حضرت محمد (ص)، رسول‌الله

۲۶. ادعونی استجب لکم

۲۷. الف: تلاشی نکرد و نتیجهٔ این تجربه آن بود که همیشه گرسنه بماند. / ب: یکی از انسان‌های آگاه و صاحب‌دل در حالت مراقبه و مکاشفه با حق بود و در دریای توجه مطلق به حق غرق شده بود. / پ: همه به‌خاطر تو متحیر و فرمانبردار امر(خدا) هستند، درست نباشد که توی انسان نافرمانی کنی. / ت: تو به همه‌چیز دانایی و بزرگواری، تو بخشاینده و بسیار مهربان هستی، تو، ای خداوند، نشان‌دهندهٔ بخشش هستی و تو هستی که سزاوار ستایشی.

۲۸. الف: مُطاع: فرمانروا، اطاعت‌شده (۰/۲۵) / ب: اعمال عبادی، همان کار مراقبت و مکاشفت (۰/۲۵) / پ: شادی‌بخش (۰/۲۵) / ت: دانا به همه‌چیز (۰/۲۵)

۲۹. تقصیر: گناه (۰/۲۵)

۳۰. الف: معطرف: معترف (۰/۲۵) / پ: بحر: بهر (۰/۲۵)

۳۱. فروگزاشت: فروگذاشت (۰/۲۵) سمرت: ثمرت (۰/۲۵) تجربط: تجربت (۰/۲۵)

۳۲. الف: توام: مفعولی (۰/۲۵) / ب: بُوَدش: متمم (۰/۲۵)؛ برای او، روی رهایی وجود داشته باشد.

۳۳. الف: مفعول (۰/۲۵) - متمم (۰/۲۵) / ب: تعلیل (۰/۲۵) - مبهم (۰/۲۵)

۳۴. الف: دعوت کردن (۰/۲۵) / ب: تضرع و زاری (۰/۲۵) / پ: بار دیگر او را بخواند: مفعولی (۰/۲۵)

۳۵. الف: الدجی: تاریکی‌ها (۰/۲۵) - خصال: ویژگی‌ها (۰/۲۵) / ب: مَلِک: مُلوک (۰/۲۵) - مَلَک: ملائک (۰/۲۵) / مِلک: املاک (۰/۲۵)

۳۶. واصفان: جمع واصف، وصف‌کنندگان (۰/۲۵) - نهاد (۰/۲۵) / تحیر: سرگشتگی (۰/۲۵) - متمم (۰/۲۵)

۳۷. الف: ۲ (۰/۲۵) / ب: ۱ (۰/۲۵) / پ: ۱ (۰/۲۵)

۳۸. درخت گل (۰/۲۵)

۳۹. رحمت عالمیان (۰/۵)؛ و ما أرسلناک إلا رحمة للعالمین (۰/۵)

۴۰. الف: تشبیه (۰/۲۵) / ب: تشخیص (۰/۲۵) / پ: مراعات‌نظیر (۰/۲۵) / ت: تشبیه (۰/۲۵)

۴۱. الف: عاشق (۰/۲۵) - خداوند (۰/۲۵) / ب: حالت مکاشفات انسانی (۰/۲۵) / پ: بخشش (۰/۲۵) و گفتار (۰/۲۵)

۴۲. الف: انسان آگاه و بیش‌مند (۰/۲۵) / ب: کنایه از برملا کردن (۰/۲۵) / پ: توجه و عنایت داشتن (۰/۲۵)

۴۳. مدعیان: بلبلان (عاشقان مدعی) (۰/۲۵) - خبر شد: خبردار شدن از راز عشق و عاشقی (۰/۲۵)

۴۴. سوخته در راه سلوک عرفانی (۰/۵)

۴۵. برملا شدن راز عاشقی مهر بر دهان معشوق می‌زند. (۰/۵)

۴۶. شاید، امید است (ترجّی) (۰/۵)

۴۷. ناتوانی بنده از وصف ذات پروردگار (۰/۵)

۴۸. سزاوار ثنا بودن: الحمدالله رب العالمین (۰/۵)

۴۹. تقصیر عبادت: کوتاهی در عبادت (۰/۵)

۵۰. لأن شکرتم لأزیدنّکُم: شکر نعمت، نعمتت افزون کند (۰/۵)

۵۱. الف: شفاعت‌کننده (۰/۲۵) و فرمانروا (۰/۲۵) و پیامبر (۰/۲۵) و بخشنده (۰/۲۵) صاحب‌جمال (۰/۲۵) خوش‌اندام (۰/۲۵) دارای بوی خوش (۰/۲۵) و نشان پیامبری (۰/۲۵) است. / ب: امت که مانند دیواری محکم‌اند (۰/۲۵) وقتی تو پشتیان و حامی آنانی غمی ندارند. (۰/۲۵) کسی که کشتیبان و ناخدای آن نوح پیامبر باشد (۰/۲۵) از موج دریا ترسی ندارد. (۰/۲۵) / پ: شیرهٔ انگور (۰/۲۵) با قدرت او عسل خالص شده (۰/۲۵) و تخم خرما با پرورش او (۰/۲۵) به نخل بلند و بالیده‌ای (۰/۲۵) مبدل گشته است.

۵۲. الف: بخشش، کرم (۰/۲۵) – تلاش، رفتن (۰/۲۵) / ب: فرش‌گستر (۰/۲۵) – زنی که به‌جای مادر به کودک شیر می‌دهد یا از او پرستاری می‌کند. (۰/۲۵)

۵۳. تضاد: فرمانبردار (۰/۲۵) و فرمان نبری (۰/۲۵)

۵۴. پ (۰/۲۵)؛ خان: خوان (۰/۲۵) / ت (۰/۲۵)؛ غبا: قبا (۰/۲۵)

۵۵. الف: متممی (۰/۲۵) / ب: مضاف‌الیه (۰/۲۵)

۵۶. هرگه: گروه قیدی (۰/۲۵) – گنهکار: صفت (۰/۲۵) – پریشان‌روزگار: صفت (۰/۲۵) – انابت: مضاف‌الیه (۰/۲۵)

۵۷. الف: ۸ جمله (۰/۲۵) / ب: حذف فعل وجود ندارد. (۰/۲۵)

۵۸. الف: دو جمله (۰/۲۵) / ب: به جای آورد (۰/۲۵)

۵۹. الف: ماضی (۰/۲۵) / ب: متممی (۰/۲۵) / پ: متممی (۰/۲۵)

۶۰. الف: وهم: خیال (۰/۲۵) / ب: وصف تو؛ تو: مضاف‌الیه (۰/۲۵) / تو در فهم نگنجی: نهاد (۰/۲۵) – شبه تو: مضاف‌الیه (۰/۲۵) – تو در وهم نیایی: نهاد (۰/۲۵)

۶۱. الف: نصرالله منشی (۰/۲۵) / ب: سعدی شیرازی (۰/۲۵)

۶۲. مرغ سحر (۰/۲۵): استعاره از عاشق اهل ادعا (۰/۲۵)

۶۳. مجاز (۰/۵) (لب و دندان مجاز از کل وجود)

۶۴. سه تشبیه (۰/۲۵)؛ قبای ورق (برگ) – اطفال شاخ – کلاه شکوفه (۰/۲۵)

۶۵. الف: جهان مجاز از مردم جهان (۰/۲۵) / ب: کام حرص: تشخیص (۰/۲۵) / پ: بوی شنیدن: حس‌آمیزی (۰/۲۵) / ت: نیک و بد: تضاد (۰/۲۵)

۶۶. الف: کنایه (۰/۲۵) / ب: مجاز (نان مجاز از روزی) (۰/۲۵) / پ: تشخیص (اختر بیدادگر) (۰/۲۵) / ت: تشبیه (آن‌ها خس و خارند – سحر شو) (۰/۲۵)

۶۷. خار غم: تشبیه (۰/۲۵) آن تازه گل: استعاره از یار (۰/۲۵) گل و خار: تضاد معنوی (۰/۲۵) فاقد ایهام است. (۰/۲۵)

۶۸. چون کشتگان به راز عشق پی برده‌اند. (۰/۵)

۶۹. بیرون آوردن (۰/۲۵) خاموش کردن (برطرف کردن تشنگی) (۰/۲۵)

۷۰. لزوم سختی دیدن در کشاکش روزگار (سختی انسان را مرد می‌کند.) (۰/۵)

۷۱. الف: ترجیح معشوق بر هر چیزی (۰/۵) / ب: بر هر نعمتی شکری واجب است. (۰/۵)

۷۲. چون عاشقانِ مدعی خبری از راز عاشقی کردن ندارند. (۰/۵)

۷۳. میهن‌دوستی و وطن‌پرستی (۰/۵)

۷۴. مصراع «الف» (۰/۵)

۷۵. الف: ای عاشق مدعی (۰/۲۵) عشق را از عاشق حقیقی و فداکار (پروانه) بیاموز (۰/۲۵) عاشق و سوختهٔ راه عشق می‌میرد و دم برنمی‌آورد. (۰/۵) / ب: رحمت پروردگار مانند بارانی به همهٔ بندگان می‌رسد (۰/۵) و سفرهٔ نعمات او همه‌جا پهن است. (۰/۵) / پ: همهٔ عناصر خلقت در تلاش‌اند (۰/۵) تا تو روزی خود را به دست بیاوری (۰/۲۵) و در غفلت و بی‌خبری به سر نبری. (۰/۲۵) / ت: به مادر ابر بهاری (۰/۲۵) دستور داده تا گیاهان را که مانند دخترانی هستند (۰/۲۵) در گهوارهٔ زمین (۰/۲۵) تربیت کند. (۰/۲۵)

۷۶. الف: تصور (۰/۵) / ب: شادی (۰/۵)

۷۷. الف: تناسب (۰/۵) / ب: ترادف (۰/۵)

۷۸. الف: بلغ (۰/۲۵) العلی (۰/۲۵) / ب: قلیل (۰/۲۵) – عبادی (۰/۲۵)

۷۹. الف: لفظی (است) (۰/۵) / ب: لفظی (است) (۰/۵)

۸۰. الف: قید (۰/۵) / ب: صفت (۰/۵)

۸۱. تشبیه: دیوار امت – چون تو پشتیبان (۰/۲۵) مصراع دوم تلمیح به داستان طوفان نوح (۰/۲۵) ایهام تناسب: پشتیبان (۰/۲۵) معنای صفتی آن قابل قبول است و می‌نشیند، اما معنی دیگر آن یعنی پشتیبان دیوارهای ساختمان با دیوار امت تناسب دارد. مراعات‌نظیر: نوح، موج و کشتیبان (۰/۲۵)

۸۲. الف: درد و درمان: تضاد (۰/۲۵) دست فروشستن: کنایه از ترک کردن (۰/۲۵) / ب: خیره بماند روزگار: تشخیص (۰/۲۵) مراعات‌نظیر: داغگاه (شکارگاه) و شهریار (۰/۲۵)

۸۳. الف: دل چیزی را بگیرد: تشخیص (۰/۲۵) – دامن صحرا: تشخیص (۰/۲۵) / ب: حدیث تلخ: حس‌آمیزی (۰/۲۵) – آب حیوان: تلمیح به داستان خضر نبی (۰/۲۵)

۸۴. الف: تلمیح: یوسف پیامبر (۰/۲۵) – آیهٔ و الله غیب السموات و الارض (خدا دانندهٔ غیب آسمان‌ها و زمین است.) (۰/۲۵) / ب: تشبیه: مهد زمین، بنات نبات، دایهٔ ابر بهاری (۰/۲۵) – جان‌ها چو کبوتر (۰/۲۵)

۸۵. تضاد: پری و دیوان (۰/۵) جناس همسان (تام): دیوان حافظ (کتاب) – به دیدن دیوان (جنیان) (۰/۵)

نکته: به دیدن دیوان نیامدی: دیوان (جنیان) قابل قبول است و معنای «کتاب» آن با حافظ تناسب دارد، پس ایهام تناسب داریم.

۸۶. الف: توأمانی تلاش و بخت (۰/۵) / ب: ناپایداری غم و شادی (۰/۵)
دقت کنید: زمان عشرت سرآمده است، پس هم شادی پایان دارد و هم غم، تنها به پایان غم اشاره نشده است.

۸۷. الف: ناتوانی بنده در وصف ذات حق (۰/۲۵) / ب: ناتوانی مخلوق از شکر خالق (۰/۲۵) / پ: حرم‌گونگی دل انسان (۰/۲۵) / ت: عدم انحراف از مسیر متعالی حق (۰/۲۵)

۸۸. الف: توصیه به اطاعت و فرمانبرداری (۰/۵) / ب: سفارش به تواضع و فروتنی (۰/۵)

۸۹. الف: مذمت تکبر و عدم رسیدن مغرور به بهشت (۰/۵) / ب: عشق با بی‌اختیاری همراه است. (۰/۵)

۹۰. الف: عجز انسان در یافتن ذات حق (۰/۵) / ب: دولت فقر (۰/۵)
دقت کنید: روح انسانی از ذات حق عاجز است؛ از یافتن حق عاجز نیست.

۹۱. الف: خوان: سفره، خان: مرحله (۰/۲۵) / ب: دولت او: مضاف‌الیه (۰/۲۵) / پ: خوان احسان و وفا (۰/۲۵) / ت: دشمنی با بزرگ‌تر دشمنی با خود است. (عدم دشمنی با پرورش‌دهنده) (۰/۲۵) / ث: فریبندگی (زیبایی ظاهر و سیاهی باطن) (۰/۲۵)

۹۲. الف: درهم: مسکوک نقره که در گذشته به‌عنوان پول رواج داشته و ارزش آن کسری از دینار بوده است. / ب: حد: کیفر و مجازات شرعی برای گناهکار و مجرم

۹۳. الف: می‌فروش / ب: فرمانروا / پ: چهره

۹۴. ب: محتسب: مأمور حکومتی شهر / پ: داروغه: شبگرد

۹۵. الف: آر: عار / ب: قریغ: غریق – بهر: بحر

۹۶. الف: تاوان، جبران خسارت مالی / ب: تاوان، جبران خسارت مالی

۹۷. آگاه نیست: اسنادی / اکراه نیست: غیراسنادی (وجود ندارد.)

۹۸. گزینهٔ «۱»: شویم: گردیم

۹۹. تو: مفعول – محتسب: نهاد – حد: مفعول

۱۰۰. الف: ۵ جمله (ای بی‌خبر، بکوش، شوی، نباشی، شوی) / ب: ۲ جمله (مصراع اول و مصراع دوم)

۱۰۱. الف: حافظ / ب: پروین اعتصامی

۱۰۲. ۱: تعلیمی – غنایی / ۲: مناظره